

KENTELIOÙ BREZHONEG

War ar Radio

Sizhun XX

SIZHUN XX
WAR AR STRAED
KENTEL 1
SKIGNAN TRAKTOU

S = Ar skigner traktou

P = Ar poliser

T = An tremenad

S - Labourat a rit bremañ aotrou ?

T - Ya, labourat a ran.

S - Setu un trakt neuze.

T - Difenn a reer al labourerien e barzh an trakt
Evel just !
Ne zilennan ket ar batroned

T - Petra zo skrivet war ho tamm paper ?

S - Labourat a reomp re
Gounit a reomp re nebeut
Aet omp skuizh !
Poent eo cheñch penn d'ar vazh.

T - Me a zo a du ganeoc'h !

S - Ar batroned a zo tud fin
Derc'hel a reont ar gwenneien ganto ha ni a chom paour

T - Ar re-se a laka ac'hanomp da labourat

S - Hag int ne reont netra e-keit-se

T - Ar boliserien a sikour anezho ivez

S - Ya, diouzh o zu emaint

P - Petra a glevan aze ?

S - Demat aotrou poliser !

P - Petra 'm eus klevet ?

T - Petra a lavarit ?

P - Me, ne lavaran netra diwar benn den. Selaou a ran nemetken aotrou poliser

P - Selaou a rit nemetken ? Kemeret ho peus un trakt memestra

E - En a re an traktou d'an holl, kemeret 'm eus, ha setu tout

E - Ne skignan ket traktou a enep ar boliserien aotrou poliser

P - Non ket setu klevet 'm eus. An dud egi-stoc'h a gasan d'an tri polis diouzh tu
Deut goun !

GERIAOUEG

gwenneg, ur g. gwenneien
sou

bezañ a-du bet a-du *être d'accord*

patron, ur p. -ed patron

difenn difennet *défendre ; interdire*

pollser, ur p. -ien policier

lavaret droug lavaret droug *médire*

trakt, ur t. -où tract

skignañ sklgnet *dispenser ; propager*

Poent eo cheñch penn d'ar vazh !

Il est temps que ça change. (litt. Il est temps de changer de côté au bâton.)

Cheñch penn d'ar vazh. *Renverser la vapeur.*

Ar re-se a laka ac'hanomp da labourat. *Ceux-ci nous font travailler.*

Ya, dlouzh o zu emant. *Oui, ils sont de leur côté.*

Me ne lavaran netra diwar-benn den.

Moi je ne dis rien à propos de qui que ce soit.

Selaou a ran nemetken. *Je ne fais qu'écouter.*

Ne skignan ket traktoù a-enep ar bollserien.

Je ne diffuse pas de tracts contre les policiers.

SIZHUN XX

KENTEL 2

MERC'HED DIRAK UR STAL-DILHAD

S = Soazig

N = Naig

M - Mari

N - Dont a reoc'h Soazig ?

S - Ne rin ket !

Chom a rin amañ. Dilhad brav e-leizh a weler er stal-mañ.

N - Traoù spontus a reer bremañ memestra !

S - Traoù spontus evel traoù brav. Kalz dilhad liv a wisker bremañ.

N - Ne wiskan ket mantilli e-giz-se.

S - Met lod eus ma mignonezed o deus prenet traoù a-seurt-se.

N - Dilhad ken droch-se a zougont ?

S - C'hwi a lavar forzh petra ! Kaer eo an dilhad-mañ, ha marc'hadmat ouzhpenn !

N - Ne lavaran ket forzh petra ! Gwelloc'h eo prenañ dilhad keroc'h ha bezañ gwisket brav !

S - C'hwi zo re vod-kozh ho toare d'en em wiskañ !

O - Sellit 'ta piv a zo e-barzh ar stal-mañ.

N - Biskoazh kemend-all ! Mari o prenañ ur vrozh mod-nevez !...ha ken berr a-us d'an daoulin.

S - Gouzout a rit Naig, pellik a-walc'h zo bremañ o deus dilezet o c'hoef merc'hed ar vro-mañ !

N - Grit goap mar karit met me ne zeuin ket diwar ma soñj !

S - Arabat fuloriñ Naig ; Setu Mari o tont er-maez eus ar stal gant he frenadennoù.

S/N - Mont a ra mat Mari ?

M - Mont a ra e-giz-se ! Ha ganeoc'h, mont a ra ivez ?

S - Ya, mat-tre ! Dilhad nevez ho peus kavel ?

M - Ya, ur friko 'm bo warc'hoazh. Prenet 'm eus un tog, botoù-ler...hag ur vrozh verr !

S - Na brav eo hounnezh ! Ne vo ket roet deoc'h ho tri-ugent vloaz gant ur vrozh verr e-giz-se !

GERIAOUEG

e-lelzh

beaucoup ; en abondance

pellik

assez longtemps

Traoù spontus a reer bremañ memestra.

On fait des choses épouvantables maintenant tout de même.

C'hwi zo re vod-kozh ho toare d'en em wiskañ.

Votre façon de vous habiller est trop vieille.

Ha ken berr a-us d'an daoulin.

Et tellement courte au-dessus du genou.

Pellik a-walc'h zo bremañ o deus dilezet o c'hoef merc'hed ar vro-mañ.

Il y a déjà quelques temps que les femmes de ce pays ont abandonné leur coiffe.

SIZHUN XX

KENTEL 3

EN EM GAVOUT GANT E VIGNON

J = Job

L = Lomm

L - Job, abaoe pell 'zo ne'm eus ket gwelet ac'hanout !

J - Pemp bloaz a gav din.

L - Labourat a rez e-barzh ar vro atav ?

J - Emaon o labourat e Kastellin.

L - Peseurt labour a rez ?

J - Emaon en ur stal lazhañ yer.

L - N'eo ket kalet al labour ?

J - Eo, skuizh e vez an dud a-wechoù. Ur chañs eo kaout labour er vro avat.

Ha te petra out deuet da vezañ ? E Pariz out bet o chom, n'out ket ?

L - E Kemper emañ o chom bremañ. E Pariz e skuizher buan, re a dud, re a girri.

E-kichen Kemper emañ o labourat.

J - Dimezet out a-benn bremañ ?

L - Ya, daou grouadur 'm eus.

J - Tremen a ra an amzer memestra.

L - Petra eo deuet ar re-all da vezañ ?

J - Lod anezho ne welan ket mui. Paol ha Jakez a zo o labourat e Pariz ivez.

L - Gounit a reont mat o buhez. Hag Erwan ?

J - Eñ 'n deus muioc'h a boan.

L - Dilabour eo bremañ.

L - Peseurt micher a ra ?

J - Mañsoner eo, met sevel a reer nebeutoc'h a dier bremañ.

L - Diaes eo d'ar re yaouank kaout labour er vro.

J - E diavaez Breizh e kavont aesoc'h.

L - Da bell e rank lod mont da glask labour.

J - Ya, pa soñjer eo aet merc'h Jos Ar Yonkour betek Taiwan !

GERIAOUEG

krouadur, ur c'h. -ien,-ioù *créature, enfant*

Ha te, petra out deuet da vezañ ? *Et toi qu'es-tu devenu ?*
E Pariz out bet o chom, n'out ket ?
Tu as habité Paris, n'est-ce pas ?
Dimezet out a-benn bremañ ? *Tu es marié maintenant ?*
Dilabour eo bremañ. *Il est au chômage maintenant.*
Mañsoner eo, met sevel a reer nebeutoc'h a dier bremañ.
Il est maçon, mais on construit moins de maisons maintenant.
Da bell e rank lod mont da glask labour.
Certains doivent aller loin chercher du travail .

SIZHUN XX

KENTEL 4

E STAL AN TROC'HER BLEV

T = An troc'her blev

P = Ar Pratik

- P - C'hoant 'm eus da droc'hañ ma blev.
T - Troc'hañ a rin anezho deoc'h diouzhtu.
P - N'eus pratik all ebet en ti ?
T - Nann.
P - Azezañ a rin amañ ?
T - Ya. Ur champouenn a vo graet deoc'h a-raok troc'hañ anezho ?
P - N'eo ket dav.
T - Berr e vint troc'het deoc'h ?
P - Ar blev berr a blij din.
T - Arabat deoc'h fichañ re ho penn, aotrou.
P - Ne fichan ket ma fenn, eo ?
T - Re e fiñv an dud o fenn atav.
P - Chom a ran difiñv.
P - Aiou, aiou ! (UR GRIADENN A BOAN)
T - Ah, troc'het eo bet ho skouarn ganin, aotrou !
P - Biskoazh kemend-all !
T - Diverañ a ra ar gwad.
P - Poan a ra.
T - Louzou vo lakaet deoc'h war ar gouli ?
P - Aiou, aiou !
T - Paouezet eo ar gwad da ziverañ .
P - Gwell a-se, ne'm eus ket c'hoant da vervel amañ evel ur pemoc'h.
T - Arabat deoc'h kaout aon, n'on ket kiger !
P - Divalav on bremañ, memestra, gant ur skouarn goloet.
T - N'oc'h ket, tamm ebet ! A-bep seurt gizioù a vez gwelet bremañ ! C'hwì 'oar !
P - Tud gant ur skouarn dizolo nemetken ne vez ket gwelet alies !
T - Mat-tre, renket 'vo an traoù. Troc'het 'vo deoc'h ar skouarn all ivez !

GERIAOUEG

champouenn, ur c.
-où shampooing

diflñv
immobile

diverañ diveret
découler, couler ; verser,
dériver

goull, ur g. -où
plaie, blessure

dizolo
découvert

flchal fichet
bouger

mervel marvel
mourir

Troc'hañ a rin anezho deoc'h dlouzhtu.

Je vous les coupe (couperai) tout de suite.

N'eus pratik all ebet en ti ? Il n'y a aucun autre client dans la maison ?

Ur champouenn a vo graet deoc'h a-raok troc'hañ anezho ?

On vous fait un shampooing avant de vous les couper ?

Ah, troc'het eo bet ho skouarn ganin, Aotrou !

Oh je vous ai coupé l'oreille, Monsieur !

Paouzet eo ar gwad da ziverañ. Le sang a cessé de couler.

Arabat kaout aon, n'on ket kliger !

N'ayez pas peur, je ne suis pas un boucher !

Divalav on bremañ, memestra, gant ur skouarn goloet !

Je suis laid maintenant, tout de même, avec une oreille recouverte !

A-bep seurt glizloù a vez gwelet bremañ !

On voit toutes sortes de modes maintenant !

SIZHUN XX

KENTEL 5

PRENAÑ AR GAZETENN

P1 = Ar pratik kentañ

P2 = An eil pratik

G = Ar gwerzher

P1 - Deomp d'ar stal kazetennoù da bremañ unan.

P2 - Me 'lenn an Ouest-France. Hounnezh zo ur gazetenn a vez kalz traoù warni.

P1 - N'eo ket gwir. War an Télégramme e vez muioc'h a geleier diwar-benn ar parrezioù bihan.

G - Mat ar jeu ganeoc'h ?

P1/P2 - Petra zo nevez e Pleïben hiziv ?

G - Hervez an Télégramme emañ an aotrou maer e soñj ober labourioù war ar blasenn.

P1 - Peseurt labourioù ? Brasaat ar blasenn ?

G - Ne lârin ket deoc'h. E-barzh ar journal emañ pep tra.

P1 - Setu, pemp lur. **Sellet a ran** buan ouzh ar bajenn kreiz (TROUZ AR PAJENNOU) Feiz ! Bi han bihan eo lodenn Bleïben. "O plantañ bleunioù emañ al liorzhour abaoe penn kentañ ar sizhun..."

P2 - Aze emañ tout ? N'eo ket labourioù bras. Gortoz, me a bremañ an Ouest-France. Kalz a vez skrivet diwar-benn Pleïben war ouest-France.

G - Setu an Ouest-France.

P2 - **Digerlñ a ran** anezhi (TROUZ AR PAJENNOU) ha **lenn a ran** deoc'h : "Ur gwallzarvoud a oa c'hoarvezet dec'h".

P1 - Ur gwallzarvoud ?

P2 - Ya, ur pemoc'h flastret gant ur traktor.

P1 - Ur pemoc'h flastret war an Ouest-France, bleunioù war an Télégramme. Me lavar dit ! Ne zeskomp ket kalz tra !

G - Petra fell deoc'h ? Ur vourc'h vihan eo Pleïben, ne c'hoarvez ket marv mil den bemdez !

GERIAOUEG

kazetenn*, ar g-où *journal*
parrez*, ar b. -ioù *paroisse*

gwerzher, ur g. -ien *vendeur*
journal, ar j. -ioù *journal*

brasaat brasaet
grandir, agrandir

Mat ar Jeu ganeoc'h ? *Vous allez bien ?*
Petra ' zo nevez e Pleiben hiziv ?
Qu'y-a-t-il de neuf à Pleyben aujourd'hui ?
E-barzh ar Journal emañ pep tra. *Tout est dans le journal.*
...emañ an Aotrou Maer e soñj ober labourloù war ar blasenn.
Monsieur le Maire à l'intention de faire des travaux sur la place.
Aze emañ tout ? *C'est là tout ?*
Ur gwallzarvoud a oa c'hoarvezet dec'h.
Il y a eu (avait eu) un accident hier.
Petra ' fell deoc'h ! *Que voulez-vous !*
Ur vourc'h vihan eo Pleiben. *Pleyben est petit bourg.*
Ne c'hoarvez ket marv mil den bemdez !
Il ne meurt pas mille personnes tous les jours !

1 - IMPLIJ AN TRI SEURT FRAMMOU - UTILISATION DES TROIS TYPES DE CONSTRUCTIONS.

Nous avons étudié dans le chapitre précédent les trois types de constructions aux temps de l'indicatif :

Ex : **Me a wel un ti.** (conjugaison basique ou impersonnelle)
Je vois une maison.

Gwelout a ran un ti. (conjugaison avec auxiliaire)
Je vois une maison.

Un ti a welan. (conjugaison synthétique ou personnelle)
(C'est) la maison (que) je vois.

Ces trois phrases pourraient se traduire de la même manière en français (je vois la maison), et pourtant elles n'ont pas exactement le même sens. Les éléments de la phrase bretonne sont très mobiles. En règle générale c'est l'élément nouveau dans le discours qui est mis en tête de phrase. Etudions les trois exemples suivants :

Ex : **Skrivañ a ran.**
Ecrire je fais.

Le verbe est en tête, l'action d'écrire est mise en avant par l'infinitif placé comme premier élément.

Me a skriv.
J'écris.

Le sujet est en tête : "je" est l'élément nouveau.

Ul lizher a skrivan.
Une lettre j'écris.

Le complément est en tête : "une lettre" est l'information nouvelle.

La conjugaison basique ou impersonnelle permet de mettre le sujet en tête de phrase.

Ex : **Me a labour en ospital.**

(litt.) Travailler je fais à l'hôpital.

répond à la question :

Piv a labour en ospital ?

Qui travaille à l'hôpital ?

La conjugaison avec l'auxiliaire permet de mettre l'infinitif, donc l'action, en tête de phrase.

Ex : **Labourat a ran en ospital.**

(litt.) *Travailler je fais à l'hôpital.*

répond à la question :

Petra a rez ?

Que fais-tu ? (Ici, quel métier fais-tu ?)

La conjugaison synthétique ou personnelle permet de mettre un élément autre que le sujet ou le verbe en tête de phrase :

Ex : **En ospital e labouran.**

(litt.) *À l'hôpital je travaille.*

répond à la question :

E pelec'h e labourez ?

Où travailles-tu ?

A la forme négative c'est la conjugaison personnelle qui est utilisée dans tous les cas :

Ex : **Gwelout a ran. Je vois.**

Me a wel. (litt.) *Voir je fais .*

Un ti a welan. (litt.) *Une maison je vois.*

Ne welan ket. *Je ne vois pas.*

Seul le sujet peut être mis en apposition devant cette structure :

Me ne welan ket. *Je ne vois pas.*

Labourat a ran. *Je travaille.*

Yann a labour. *Jean travaille.*

En ospital e labour Yann. *À l'hôpital travaille Jean.*

Ne labour ket Yann. *Jean ne travaille pas.*

Remarque

Ne pas confondre la conjugaison ordinaire et ses trois types de construction avec la conjugaison progressive vue précédemment (sizhun VI) et pour laquelle le principe de mobilité entraîne aussi, selon les mêmes principes plusieurs constructions.

Ex : **O labourat emañ Yann.** *En train de travailler est Yann.*

Me zo labourat. *Je suis en train de travailler.*

El liorz e maon o labourat.

Dans le jardin, je suis en train de travailler.

La conjugaison progressive s'impose lorsque l'action est en cours. Cependant certains verbes comme les verbes de perception ne se conjuguent jamais à la forme progressive.

Ex : **Gwelout a ran.** *Je vois.*

(On ne dira jamais : **o welout emañ**, même si c'est en ce moment.)

